

ONZE HOUDING TEGENOVER VATICANUM II

« Ons katholicisme heeft heel wat vooruitgang te boeken [...]. Wij willen niet terugkeren naar Vaticanum I en evenmin naar het Concilie van Trente of dat van Nicea ! Wij willen een Derde Vaticaans Concilie, dat klaarheid brengt en het vergif van Vaticanum II isoleert en uitschakelt. »

Zo luidde het programma dat abbé de Nantes in de praktijk bracht met voordrachten in de zaal van de Mutualiteit in Parijs, vijftientig jaar lang, en studies in het maandelijks tijdschrift van de CRC. Zijn opzet was de heropbouw van een Kerk die in het derde Geheim van Fatima verbeeld wordt als « een grote stad die voor de helft in puin ligt ».

Naast hem op de foto zien we broeder Bruno van Jezus-Maria, die het werk van de katholieke Contrareformatie onvermoeibaar verder zet.

ENKELE maanden geleden ontving broeder Bruno van Jezus-Maria een brief van de voorzitter van de Franse bisschoppenconferentie, Mgr. Georges Pontier, met de dwingende vraag om het standpunt van *DE KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE* met betrekking tot het Tweede Vaticaans Concilie te verduidelijken. Concreet werden vijf vragen voorgelegd, waarvan de twee voornaamste luiden :

1° Belijdt u het katholiek geloof zoals het beliden wordt in het Symbolum van het geloof van Nicea-Constantinopel en in het geheel van de oecumenische concilies die door de katholieke Kerk erkend worden ?

2° Erkent u het dogmatisch leergezag van het Tweede Vaticaans Concilie ?

Wij geven hieronder (een deel van) het antwoord van broeder Bruno dat onze visie op een heldere manier verwoordt.

HET KATHOLIEK GELOOF

Ja, wij belijden het katholiek geloof zoals het onderwezen wordt in het Symbolum van Nicea en in het geheel van de door de Kerk erkende oecumenische concilies. Maar kan het katholiek geloof zoals de Kerk het onderricht na tweeduizend jaar geschiedenis herleid worden tot dat Symbolum en de oecumenische concilies ? Natuurlijk niet.

In de lijn van onze vader, abbé de Nantes, belijden wij dat God aan de mensen, die het voorwerp zijn van zijn barmhartigheid, zijn mysteries heeft geopenbaard en alle waarheden die noodzakelijk zijn voor hun heil, voornamelijk door zijn Zoon Jezus Christus. De apostelen en alleen zij hebben, door persoonlijke inspiratie, de volheid van deze Openbaring aan de Kerk in bewaring gegeven, in mondelinge vorm (de Traditie) en in schriftelijke vorm (de H. Schrift). Beide samen vormen de geloofsschat. Wij hebben toegang tot de kennis van deze mysteries door het onderricht van de Kerk, die de goddelijke Openbaring op onfeilbare wijze interpreteert en uitlegt. De H. Schrift en de Traditie vormen de bronnen van ons geloof ; het onderricht van de Kerk is het kanaal waarlangs de geloofsleer aan ons wordt meegedeeld, via de liturgie en de catechese. Een bepaald aantal waarheden werd verduidelijkt en op een plechtige of buitengewone wijze opgelegd, omwille van het belang ervan of omdat ze in twijfel getrokken werden door ketters : de dogma's.

WAT IS HET GEZAG VAN HET TWEDE VATICAAANS CONCILIE ?

Ondanks flagrante onregelmatigheden bij de stemmingsprocedures en de afkondiging van de vele teksten, erkennen abbé de Nantes en wij na hem het Tweede Vaticaans Concilie als een wettig oecumenisch

concilie van de Heilige Roomse Kerk. Het heeft er alle canonieke kenmerken van. De rol van de paus was van groot belang, wat het Concilie zijn volle autoriteit verleende. Nooit tevoren waren de bisschoppen, afkomstig uit nagenoeg heel de wereld, zo talrijk verenigd. Er was tijdens het verloop van de kerkvergadering geen sprake van wereldlijke inmenging.

Maar betekent dit dat het jongste concilie ook een dogmatisch onderricht verstrekt heeft? Dat is een heel andere kwestie.

« *De concilies hebben in de Kerk altijd het prestige van de onfeilbaarheid genoten* » (Bernhard Bartmann). Alle concilies zijn inderdaad bijeengeroepen met de formele bedoeling om de opperste magistratuur in geloofszaken uit te oefenen, « *om met voorzichtigheid en wijsheid te beslissen over alles wat kan bijdragen tot het definiëren van de dogma's van het geloof, het ontmaskeren van nieuwe dwalingen, het verdedigen, illustreren en ontwikkelen van de katholieke leer, het bewaren en versterken van de kerkelijke discipline en het verstevigen van de verslachte zeden van de volkeren* », zoals de Z. Pius IX het verwoordde in de brief waarin hij het Eerste Vaticaans Concilie (1869-1870) samenriep.

Het ging altijd om het leveren van leerstellig werk, door de zuivere goddelijke geloofswaarheid te verkondigen, klaarheid te scheppen in de onzekerheid, de dwalingen die opgeld maken te veroordelen en de gelovigen de verplichtingen voor te schrijven die voortvloeien uit de goddelijke waarheid met het oog op hun eeuwig heil.

Het Tweede Vaticaans Concilie heeft vanaf het begin gebroken met deze traditie en is een heel andere weg uitgegaan.

Enerzijds weigerde het zijn onfeilbaar leerstellig gezag uit te oefenen. Anderzijds oriënteerde het zich in de richting van een heel ander soort arbeid, van *aggiornamento*, oecumene en opening op de wereld – een nieuwsoortig en erg vaag werk waarvan de autoriteit, de wettigheid en de graad van goddelijke bijstand zeer moeilijk kunnen bepaald worden. Het was paus Joannes XXIII zelf die op 11 oktober 1962 aan de concilievaders oplegde dat zij geen leerstellige arbeid moesten verrichten, geen goddelijke waarheden dienden te definiëren of dwalingen eigen aan de tijd aan de kaak dienden te stellen en vooral dat zij niemand mochten veroordelen.

Paus Paulus VI bekrachtigde die oriëntatie door aan de dogmatische constitutie *LUMEN GENTIUM* een nota toe te voegen met daarin de verklaring van de leerstellige Commissie van 6 maart 1964: « *Rekening houdend met het gebruik van de concilies en met het pastoraal doel van het huidig Concilie, definieert dit laatste enkel die verplicht te aanvaarden punten van geloof en zeden die het duidelijk als dusdanig aanstipt.* » En op 12 januari 1966 bevestigde diezelfde Paulus VI: « *Gezien het pastoraal karakter van het Concilie heeft dit vermeden met onfeilbaarheid beklede dogma's op buitengewone wijze af te kondigen.* »

Nadat het Concilie ervan afgezien had zijn opperste en onfeilbaar gezag op dogmatisch en moreel gebied uit te oefenen, eiste het een heel ander gezag op:

een profetische macht om een evangelische Hervorming in de Kerk door te voeren, op gelijke voet met de vergadering van de apostelen, alsof Vaticanum II genoot van dezelfde voorrechten waarvan de apostelen genoten om de Kerk te stichten. Het Concilie heeft zichzelf « pastoraal » genoemd, niet om zich *lager* dan de voorbije dogmatische concilies te plaatsen, maar om *méér* te lijken dan al die kerkvergaderingen samen. De beginwoorden van de constitutie *DEI VERBUM* tonen waarop die pretentie steunt: de Vaders bevestigen dat zij in rechtstreeks en geïnspireerd contact staan met het Woord van God zelf om in volle vrijheid een nieuwe Kerk te stichten.

Het resultaat is dat de zestien teksten die afgekondigd werden tijdens de vier zittingen van Vaticanum II allemaal feilbaar zijn, vermits ze niet onfeilbaar zijn. Al deze teksten zijn bediscussieerbaar, de ene wat meer, de andere wat minder. Het gaat om een bonte verzameling van constituties, decreten en verklaringen waarin men moeilijk zijn weg vindt. Niemand weet wat het jongste Concilie eigenlijk wil zeggen. Het is tegelijk alles en niets, traditionele leer en nieuwlichterij, zekerheid en twijfel, waarheid en leugen; het beste is vermengd met het slechtste.

MOETEN DE CONCILIETEKSTEN DOOR ALLE KATHOLIEKEN AANVAARD WORDEN ?

Op basis van het gezag van de 261 eerste opvolgers van de H. Petrus en de 20 eerste oecumenische concilies en samen met onze vader, abbé Georges de Nantes, belijden wij het katholiek geloof zoals het onderwezen wordt in het Symbolum van het geloof van Nicea-Constantinopel en in het geheel van de oecumenische concilies, met uitzondering van het Tweede Vaticaans Concilie. Van die kerkvergadering betwisten wij elk onfeilbaar leergezag, vermits in geen enkele van de Akten ervan op dogmatisch en canoniek vlak een geloofswaarheid afgekondigd werd, vergelijkbaar met bv. het dogma dat zegt dat de goddelijke Personen consubstantieel (hetzelfde in wezen) zijn, een essentieel punt in het Credo van Nicea waarvan de ontkenning iemand *ipso facto* afsnijdt van de kerkgemeenschap.

Omdat de zestien documenten gepubliceerd door Vaticanum II allemaal feilbaar en discutabel zijn, kunnen wij ons niet met zekerheid uitspreken over het gezag waarvan de conciliaire Akten genieten. Het is onze overtuiging dat het de taak van het kerkelijk Leergezag zelf is om door de stem van de Opperherder een onderscheid in de veelheid van teksten te maken: de Paus moet op onfeilbare en definitieve wijze oordelen wat in de Akten voortkomt van de Geest van God en wat van die van Satan.

In afwachting van dat onfeilbaar leerstellig oordeel en overeenkomstig het recht en de plicht toegekend aan elke gedoopte om trouw te blijven aan het katholiek geloof dat hij van de Kerk ontvangen heeft, houden wij onze instemming met wat ons in het onderricht van Vaticanum II duidelijk ketters lijkt – zoals het recht op godsdienstvrijheid, wat volledig in tegenspraak is met de traditionele leer – in beraad.

broeder Bruno van Jezus-Maria

HET VATICAN VERRAADT HET BLOED VAN DE MARTELAREN VAN CHINA

« **O**PEN wijd uw hart en uw geest om het barmhartig plan van God te onderscheiden. Hij vraagt om de persoonlijke vooroordelen en de tegenstellingen tussen groepen en gemeenschappen te overstijgen, om zo een moedige en broederlijke weg te openen in het licht van een authentieke cultuur van de ontmoeting. » Met die woorden leidde paus Franciscus zijn *BOODSCHAP AAN DE KATHOLIEKEN VAN CHINA EN DE WERELDKERK* in, die gepubliceerd werd op 26 september 2018. Hij nodigde er meer bepaald de jonge Chinese katholieken in uit om het voorlopig akkoord te aanvaarden dat vier dagen tevoren in Beijing ondertekend was door de H. Stoel en de Chinese Volksrepubliek.

De tekst van het akkoord is de vrucht van een lange dialoog die begon in de tijd van Joannes-Paulus II en verdergezet werd onder Benedictus XVI. De *BRIEF AAN DE CHINESE KATHOLIEKEN* van paus Ratzinger (2007) – waarvan een van de initiatiefnemers Mgr. Pietro Parolin was, de huidige kardinaal-staatssecretaris – wordt beschouwd als het startmoment van het verzoeningsproces.

Het akkoord van 2018 voorziet « *het opnieuw toelaten tot de volledige kerkelijke communio* » van zeven “officiële” bisschoppen en de benoeming van de Chinese bisschoppen door de H. Vader op voorstel van de regering. Het is de wens van het Vaticaan dat zo een einde komt aan de verdeeldheid van de Chinese katholieken. De prijs die daarvoor moet betaald worden, is de aansluiting van de “ondergrondse” Kerk, die altijd onwankelbaar trouw is gebleven aan de Opvolger van Petrus, bij de Patriottische Vereniging van Chinese katholieken, die onder de controle staat van de regering van de Volksrepubliek – anders gezegd: van de Chinese communistische partij.

Het akkoord wekte onmiddellijk de verontwaardiging op van kardinaal Zen, emeritus aartsbisschop van Hong Kong: « *Het is een capitulatie. Het komt er op neer dat de kudde tot in de muil van de wolven geleid wordt. Een ongelooflijk verraad. [...] De ondergrondse Kerk lijdt al vele decennia, maar nu moeten haar volgelingen lijden in hun geloof. Men vraagt hen om de verraders te vervoegen: dat is geestelijk lijden.* »

Om te begrijpen waarom kardinaal Zen zo verontwaardigd is en waarom hij kardinaal Parolin, de architect van het

akkoord, ervan beschuldigt het geloof niet te bezitten, moet men op de hoogte zijn van de geschiedenis van de Kerk in China sinds zij door het communistisch regime ongenadig en onophoudelijk vervolgd wordt.

NATIONALISTEN EN COMMUNISTEN

De Republiek China werd uitgeroepen in 1911. Al snel viel het land uiteen in afzonderlijke gebieden waarover krijgsheren heersten. Vanaf 1920 kwam aan die toestand een einde: een jonge generaal, Chiang Kai-shek, die aan het hoofd stond van de nationalistische partij en haar leger, begon toen aan de militaire herovering van het land vanuit het zuiden in de richting van het noorden, om China terug één te maken.

Hij kreeg daarvoor de hulp van de Sovjetunie, omdat de jonge Chinese communistische partij naast vele andere groeperingen deel uitmaakte van de nationalistische beweging; sommigen nationalistenvaren trouwens ongerust over de aanwezigheid van die revolutionairen. Maar in 1927 keert Chiang Kai-shek zich tegen de communisten. Wanneer ze bovendien door Moskou in de steek gelaten worden, verspreiden Mao Zedong en zijn troepen zich over het centrum van China en duiken onder.

In 1928 nemen de nationalistenvan Beijing in en beginnen aan de modernisering van het land, zonder het nochtans tot een breuk met de eeuwenoude tradities te laten komen. Mao van zijn kant begrijpt dat hij moet steunen op de boerenbevolking en niet op het stadsproletariaat. Vanaf 1931 vormt hij de zones onder zijn controle om tot Chinese Sovjetrepubliek.

De nationalistenvan roepen daarop een genadeloze oorlog tegen hem uit, hoewel de Japanners ondertussen binnenvallen in Mantsjoerije. De communistenvluchten voor het oprukkende nationalistische leger, een ellendige exodus van tienduizend kilometer die

later wordt verfraaid tot heldenepos: de Lange Mars. Maar in 1936 bemiddelt Moskou bij Chiang Kai-shek om hem te overtuigen tot samenwerking tussen zijn eigen leger en dat van Mao, om gezamenlijk de Japanners te bekampen.

De nationalistenvan begaan dan een noodlottige strategische fout: omdat hun troepen de handen vol hebben met de strijd tegen de Ja-

Ondergrondse katholieken tijdens de liturgie van Palmzondag (Shijiazhuang, provincie Hebei, april 2017).

panners, stellen zij er zich tevreden mee de steden en de grote verbindingsroutes te controleren; zij denken dat zij op die manier het overwicht over de communisten kunnen behouden. Maar Mao, die bewapend wordt door de Sovjets en een groot deel van het Japans militair materieel in handen heeft gekregen, zet de plattelandsbevolking naar zijn hand.

EERSTE VERVOLGINGEN

In 1946 ontketen de communisten een burgeroorlog tegen de nationalisten. Vanaf dat moment is de katholieke Kerk in de regio's die Mao controleert het slachtoffer van gewelddadige vervolgingen, meer in het bijzonder in Mantsjoerije waar de communisten de Canadese missies vernietigen. Mgr. Prévost, de pas-benoemde apostolisch prefect van Lintung, slaagt er in zijn seminaristen in veiligheid te brengen in Shanghai, maar Mgr. Lapierre zal in de gevangenis sterven.

Anderen, zoals de Nederlandse franciscaan pater Leonides Bruns, kenden het martelaarschap. Hij werd in 1947 aangehouden, maar weigerde te ontsnappen toen hij de kans had, om het leven van zijn cipier te sparen. Hij kwam voor een volksgerecht waarop hij zijn onschuld volhield. Men leverde hem uit aan de menigte, die zich op hem stortte en hem de kleren van het lijf begon te rukken. Daarop legde hij zelf zijn laatste kledingstukken af met de woorden: « *Ik wil arm en naakt sterven zoals mijn Meester Christus.* » Een ogenblik stond de massa aan de grond genageld, maar dan werd hij doodgeknuppeld. Zijn hoofd werd afgeslagen, zijn hart uitgerukt.

In datzelfde jaar viel een Canadese trappistenmonnik, pater Albert Lheureux, een langdurig martelaarschap in de gevangenis ten deel. Een van zijn bewakers gaf toe dat hij nog nooit iemand zo lijdzaam had zien sterven: « *Hij leek op de man die op het grote kruis hangt in jullie klooster.* »

Ook de Kerk in Tibet werd in die periode bijna volledig vernietigd. Onder de martelaren was de Z. Maurice Tornay, een Zwitserse missionaris die op 11 augustus 1949 werd doodgeschoten.

De Kerk in China telde toen ongeveer 3.375.000 gelovigen, 2676 Chinese priesters, 3015 missionarissen en 924 grootseminaristen verdeeld over 144 bisdommen of apostolische prefecturen (waarvan er 29 door een Chinese bisschop geleid werden).

Behalve in de weinige gebieden waar de katholieken heel talrijk waren, was de basiscel van de Kerk het gezin. In China was men katholiek als gezin, onder de leiding van het gezinshoofd dat de verantwoordelijkheid droeg voor het gebed en het onderricht van de catechismus. Dat verklaart voor een groot deel de buitengewone weerstand van de "ondergrondse" Kerk, zelfs na het vertrek van de missionarissen en de arrestatie van een groot gedeelte van de Chinese clerus.

DE VERLEIDING VAN DE AANSLUITING

Op 1 oktober 1949 werd de Volksrepubliek China uitgeroepen. Het gewelddadig gedrag van Mao's troepen in de "bevrijde" gebieden tijdens de burgeroorlog deed de katholieken het ergste vrezen.

Eigenaardig genoeg gebeurde er niets. De overwinnaars richtten zich in het begin uitsluitend tegen hun verklaarde politieke tegenstanders, wat niemand verwonderde, en veel gewone nationalist sloten zich zelfs bij het communisme aan. Mao werd president en de intelligente Zhou Enlai regeringsleider, maar de communisten bezetten slechts de helft van de ministeries. Niettemin telde de Partij op dat moment al zeven miljoen aanhangers.

De onverhoopte kalmte duurde verschillende maanden en stelde de weerstand van heel wat christenen op de proef. Zelfs Rome dacht dat het tot verstandhouding met Mao zou kunnen komen. Mgr. Costantini, voormalig apostolisch gezant in China en lid van de *Propaganda Fide* (de Congregatie voor de voortplanting van het geloof), was in augustus 1949 van mening dat de communistische bezetting weliswaar geen pretje was, maar dat ze misschien toch niet zo verschrikkelijk was als eerst gevreesd. De Congregatie gaf overigens toestemming voor het onderricht van de marxistische leer in de katholieke instellingen voor hoger onderwijs!

In die politiek herkent men de nefaste invloed van de Vlaamse lazarist pater Vincent Lebbe (1877-1940), de grote promotor van de inculturatie. Al in 1937 was hij volledig geïntegreerd in China, kleepte zich als Chinees en onderhield goede betrekkingen met de communistische intellectuelen. In datzelfde jaar publiceerde Pius XI nochtans de encycliciek *DIVINI REDEMPTORIS*, waarin het communisme veroordeeld werd als « *intrinsiek pervers* ». Elke katholieke verantwoordelijke had dus moeten weten dat er geen enkele verstandhouding tussen de Kerk en het nieuwe regime mogelijk was.

De communisten van hun kant wisten het maar al te goed! Daarom stelden ze een handige tactiek op punt om de Kerk het onderspit te doen delven. Ze begonnen met de toepassing ervan in 1950; vandaag verklaart die tactiek nog altijd hun huidige politiek.

DE COMMUNISTISCHE TACTIEK TEGEN DE KERK

Een duidelijke uiteenzetting ervan geeft pater François Dufay van de *Missions Etrangères* in Parijs in zijn boek *De ster tegen het Kruis* (1951).

P. Dufay heeft zelf de vervolging in China gekend alvorens hij uit het land verbannen werd. Hij toont de geslepenheid van de communisten die begonnen met de plechtige bevestiging van het recht op godsdienstvrijheid en niet onmiddellijk het geloof zelf aanvielen, opdat de lauwe christenen niet verplicht zouden zijn verzet te bieden. Ze begrepen op echt duivelse wijze dat ze zich niet tegen de godsdienst van de christenen moesten richten, maar tegen hun priesters en instellingen, volgens een plan in vijf punten.

Ten eerste moeten de gelovigen afgetrokken worden van de leden van de geestelijkheid en van de meest anticommunistische leken. De trieste ervaring van zestig jaar vervolging toont aan dat waar dit punt gerealiseerd werd, de kudde niet standgehouden heeft. En omgekeerd heeft de vervolging haar slachtoffers niet op de knieën gekregen daar waar

de gelovigen verenigd zijn gebleven met hun herders en hun leiders. Het akkoord tussen Rome en Beijing van 2018 is in dat opzicht een ware ramp, want het geeft de communisten het “ideale” wapen : vanaf nu is elke tegenstander van de regering ook een tegenstander van de paus !

Ten tweede : als er bloed vloeit, moet dat het bloed zijn van misdadigers, verraders, verdorven lieden, vijanden van het vaderland – en niet van christenen ! Men moet de voornaamste katholieke leiders, priesters of leken, dus kunnen beschuldigen van een misdaad en niet van het feit dat zij katholiek zijn.

Op de derde plaats is het nodig de dialectiek in te voeren in de schoot van de gemeenschap : er zijn goeden en slechten ; de goeden vormen de grote massa, de slechten de kleine minderheid van hen die de massa bedriegen en van haar profiteren. Die minderheid moet verklikt worden omdat zij een gevaar vormt voor alle anderen. Vandaag zijn de slechten uiteraard de “ondergrondsen”, die zich verzetten tegen de aansluiting. Men verwijt hen niet dat zij de Kerk verdelen, maar dat zij schade berokkenen aan de belangen van het land.

Ten vierde moeten priesters en bisschoppen die niet voorbeeldig leven promotie krijgen. Dat is precies wat kardinaal Zen vreest, die onder de bisschoppen van de patriottische Kerk prelaten met de vinger wijst die in concubinaat leven... en waaraan de “ondergrondsen” nu moeten gehoorzamen !

De westerse missionarissen waren erg geliefd omwille van hun belangeloze inzet. Hier zien we een zuster aan het werk in een tehuis voor bejaarden

Het vijfde punt tenslotte houdt in dat de Partij het kerkelijk apparaat zelf in handen moet nemen en ervoor moet zorgen dat de parochies cursussen voor marxistische omscholing organiseren. Dat is trouwens een van de aanbevelingen gedaan op het jongste congres van de communistische partij.

De beschreven tactiek werd toegepast tijdens de verschillende periodes van vervolging sinds 1950. In het verleden mislukte hij echter altijd voor een deel. Maar vandaag zijn alle voorwaarden vervuld om de tactiek wél te doen slagen, door de wil van Rome !

DE BEWEGING VAN DE DRIE AUTONOMIEËN

Deze hervormingsbeweging, die in de loop van het jaar 1950 in stelling werd gebracht door de communistische partij, vormde het kader voor de eerste systematische vervolging van de Kerk in China. Men eiste “autonomie van rekrutering”, dat wil zeggen het uitsluitend aanvaarden van Chinese priesters, “financiële autonomie” of verbod op buitenlandse schenkingen en vooral “geestelijke autonomie” : een theologie en een liturgie van Chinese inspiratie, zonder verwijzing naar een buitenlandse leider (lees : de paus).

In datzelfde jaar werden de taksen op de gebouwen toebehorend aan de Kerk stevig verhoogd. Het gevolg was de confiscatie van veel scholen, hospitalen, dispensaria en zelfs kerken, onder het voorwendsel dat de belasting er op niet kon betaald worden of zelfs gewoon « om redenen van publiek nut ». Onder de katholieken trad verdeeldheid op : sommigen begrepen meteen de kwaadwillige bedoelingen van de overheid, anderen wilden blijven geloven in verstandhouding.

In mei kwamen de leden van de Protestantse

Communistische propaganda rond een thema gehaald uit de Apocalyps van Sint-Jan :

« Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. »

Functionarissen, arbeiders, boeren en “patriottische” priesters...

ationale raad tot een akkoord met het regime en aanvaardden de volledige zelfstandigheid van de Chinese protestantse kerken. Zij riepen alle christenen op om deel te nemen aan de beweging van de drie autonomieën.

Een maand later, toen de Koreaanse oorlog uitgekomen was, lanceerde de Chinese regering een grote anti-imperialistische operatie. Men viseerde vooral de buitenlanders die onder de "dekman tel van de godsdienst" de westerse invloed op het Chinese volk zouden propageren. De communisten riepen op tot een terugkeer naar de zuiverheid van de godsdienst, die moest bevrijd worden van valse herders.

Op 30 november 1950 lanceerde een manifest van katholieken uit de provincie Sichuan de hervormingsbeweging in de katholieke Kerk, in de lijn van de protestanten en onder impuls van een twee jaar tevoren bekeerde evangelische christen. Het regime decreeteerde daarop de eerste arrestaties van "imperialistische" prelaten en priesters.

In januari 1951 verspreidde een campagne in de pers de beweging over heel China. De regering richtte een departement voor Religieuze Zaken op, verbonden aan het ministerie van Nationale Opvoeding. Er werd opgeroepen tot het afbreken van de relaties met de paus. Op 9 februari werd een gemeenschappelijke verklaring van katholieken en protestanten uit Sichuan gepubliceerd waarin werd opgeroepen tot de stichting van een nieuwe nationale Kerk, « *gezuiverd van alle imperialistische elementen* ». Dat was het signaal voor een veralgemeende jacht op alle "imperialisten".

Vreemd genoeg hulde het Vaticaan zich al die tijd in stilte. Mgr. Riberi, de internuntius, was er nog altijd van overtuigd dat verstandhouding met de regering mogelijk was... Hij was nog volop aan het onderhandelen aan de vooravond van zijn gedwongen uitwijzing in september 1951! Toch was zijn opstelling niet verwonderlijk, want ze lag in de lijn van de pauselijke politiek sinds het begin van de twintigste eeuw: Benedictus XV had zich uitgesproken ten gunste van het Chinees nationalisme, Pius XI had de vorming van een inlandse clerus aangemoedigd en Pius XII benadrukte in zijn encycliek van 18 januari 1952 het respect van het christendom voor het eigen genie van elk volk, dus ook dat van China.

Maar de aanhouding van "imperialistische" bisschoppen en missionarissen en vervolgens van de meest invloedrijke Chinese priesters, die voor volks-tribunalen gedaagd werden waar de christenen verplicht werden hen te beschuldigen van ingebeelde misdaden, zou gelukkig de heldhaftige reactie van de Kerk in China uitlokken.

DE KERK VAN DE MARTELAREN

Het is onmogelijk hier de volledige geschiedenis van de martelaren te beschrijven. We kunnen enkel een aantal voorbeelden geven, die echter volstaan

om aan te tonen hoe « *één na één de bisschoppen, priesters, geestelijken, zusters en verschillende leken, mannen en vrouwen van uiteenlopende standen en posities, stierven...* » (Derde geheim van Fatima).

De bisschoppen waren uiteraard de eerste slachtoffers, overeenkomstig het eerste punt van de communistische tactiek.

Mgr. Francis Xavier Ford lag voor de hand als slachtoffer. Hij was in 1918 de eerste Amerikaanse missionaris in China geweest, alvorens in 1935 bisschop van Kaying (provincie Guangdong) te worden. Hij zag de toestand glashelder in en bereidde zijn priesters voor op het martelaarschap in een herderlijke brief van juli 1949: « *Wij hebben geen enkel natuurlijk of bovennatuurlijk recht om een leven zonder vervolging te leiden. Onze Heer Jezus Christus heeft ons de vervolging nagelaten als ons lot, maar ook als een belofte, als een teken van vereenzelving met Hem. Wanneer de Kerk de macht van het communisme uitdaagt, roept zij over zichzelf de vervolging uit. Onze roeping impliceert dat. Het komt ons niet meer toe over ons eigen leven te beschikken. Die woorden zijn geen inhoudsloze formules, want wij hebben onszelf aangeboden opdat God zich van ons zou bedienen volgens zijn eigen wil...* »

MR. FRANCIS XAVIER FORD

Mgr. Ford werd gearresteerd op 23 december 1950. « *Vel over heen en met een verwilderde blik* » verliet hij de gevangenis in april 1951, na een eerste en zware gevangenschap, maar enkel om daarna een nog veel vreselijker calvarie te kennen. Vanaf 14 april werd hij twee weken lang, gedurende zijn overbrenging naar Kanton, uitgeleverd aan de woede van een ontketend gepeupel. Toen een zuster hem in januari van het jaar daarop in de gevangenis kon benaderen, was hij niet meer in staat om te gaan en waren zijn haren en baard volledig wit geworden. Ze zag hoe hij tweemaal van de gevangenstrappen gesleurd werd als een zak aardappelen. Hij stierf op 21 februari 1952, zestig jaar oud.

Als jonge priester had hij geschreven: « *Ik til er niet zwaar aan slecht behandeld, geslagen of met doornen gekroond te worden. Alles wat ik wens, is een steen te zijn in de koninklijke baan (a stone in the King's Highway) die het geloof in China moet brengen.* »

Deze missiebisshoppen die talrijke caritatieve werken tot ontwikkeling brachten, werden vaak bewonderd en bemind door het volk. Daarom hadden de communistische machthebbers er veel moeite mee onder de gelovigen aanklagers te vinden. Het gebeurde zelfs dat de vervolging een bekeringsbeweging op gang bracht. Dat was bv. het geval in Jinan (provincie Shandong), waar de aartsbisshoop, Mgr. Cyrille Jarre, in juni 1951 werd aangehouden en vijf maanden lang gemarteld. Onder de slagen had hij

Een Chinese vrouw, 89 jaar oud en gedurende 50 jaar vervolgd voor haar geloof.

slechts één antwoord: « *Ik zal jullie van antwoord dienen vanuit mijn graf.* »

Na zijn dood bekleedden de christenen hem met de rode priestergewaden en begaf een immense menigte zich naar zijn begrafenis. De politie onderbrak de plechtigheid, nam de lijkstaf mee en begroef ze buiten de stad. Maar de voormalige vicaris-generaal, die zijn geloof afgezworen had, wees hen er op dat de rode gewaden betekenden dat Mgr. Jarre als martelaar gestorven was. Dus besloot men de dode terug op te graven en hem zijn gevangenisplunje aan te trekken. Toen de mensen dat vernamen, maakte een woedende massa zich meester van het lijk en kreeg van de bang geworden gezagsdragers gedaan dat de bisschop terug liturgische gewaden mocht dragen – witte deze keer. De kist werd naar de kathedraal gebracht en geopend... om relikwieën te bemachtigen, want het lichaam was soepel gebleven. Het hele gebeuren verstevigde het geloof van de katholieken en leidde bovendien tot veel bekeerlingen.

Alle bisschoppen toonden zich erg moedig, naar het voorbeeld van de Chinese aartsbisschop van Nanchang (provincie Jiangxi), Mgr. Joseph Zhou Jishi. Begin 1951 werd hij benaderd door een hoge personaliteit van de Partij die hem niets minder voorstelde dan... paus van China te worden! « *Denkt u werkelijk dat ik daarvoor de benodigde capaciteiten heb?* » vroeg hij. Op het bevestigende antwoord van de communist repliceerde de prelaat: « *In dat geval zou ik liever de paus van de hele wereld willen worden.* » Daarmee tekende hij zijn doodvonnis.

Hij werd veroordeeld na afloop van drie volksgerichten, tijdens dewelke de communisten tevergeefs probeerden aanklagers tegen de zeer gerespecteerde aartsbisschop te vinden. Het hatelijk vonnis keerde als een boemerang terug in het gezicht van de gezagsdragers, omdat de schijnheiligheid

van de *beweging van de drie autonomieën* zo voor alle katholieken duidelijk werd.

« PRIESTERS EN GEESTELIJKEN... »

Talloos waren de priesters die folteringen moesten ondergaan. We moeten om te beginnen melding maken van pater John Tung, van wie de publieke tussenkomst in Shanghai aan geestelijken en gelovigen – die al erg bewerkt waren door de progressisten – duidelijk maakte wat er in feite op het spel stond. Dat was het signaal voor de bewonderenswaardige weerstand van de Kerk van Shanghai en meer in het bijzonder van het plaatselijk Marialegioen: een Kerk aangetast door de slechte geest van Vincent Lebbe herpakte zich en hield bijna drie jaar heldhaftig stand tegen de druk van de Partij.

We moeten ook spreken over de heroïsche figuur van pater Matthew Sou, dertig jaar en onderpastoor in Fanchang. Na zijn aanhouding moest hij dwangarbeid verrichten onder een loden zon, maar hij miste nooit een gelegenheid om zijn lotgenoten te evangeliseren. Toen men dreigde hem alle voedsel te ontfemen als hij niet ophield, antwoordde hij: « *Heel goed. Ik zal me tevreden stellen met het voedsel uit de Hemel, maar ik zal verdergaan met prediken.* » Gedurende zes dagen kreeg hij niets te eten. Toen hij van uitputting neerviel en men hem drank en voedsel aanbood, zei hij nog: « *Als ik dit aanneem, zullen jullie mij niet over God laten spreken. Ik heb jullie eten niet nodig, dat uit de Hemel is mij genoeg.* » Hij stierf dezelfde dag na hardop het Credo opgezegd te hebben.

Ook de reguliere geestelijken betaalden een zware prijs. De onderprior van de trappisten van Chengtu werd zes maanden lang gefolterd; toen zijn lichaam werd teruggebracht naar zijn klooster, was het één grote wonde vol ongedierte. Pater Yeou, die terzeldertijd was opgepakt, bleef gedurende zes dagen en zes nachten opgehangen aan

Ook in Tibet, in 1950-1951 onder de voet gelopen door het Volksbevrijdingsleger van Mao, werd de Kerk vervolgd.

de polsen die zijn beulen stevig hadden vastgebonden achter zijn rug; hij gaf de geest na tien maanden slechte behandeling.

De communisten stelden alles in het werk om de gevangenen te herleiden tot menselijke wrakken: onophoudelijke verhoren, afmattende arbeid, gebrek aan slaap, walgelijk of te weinig eten. Pater Vasquez bv. woog vóór zijn arrestatie 72 kg en nog slechts 38 kg op de dag van zijn verdrijving uit China. Voor al die verzwakte ongelukkigen waren de dagelijkse publieke schuldbekentenissen die van hen geëist werden en vooral de volkstribunalen waaraan ze onderworpen werden morele beproevingen die hun psychisch evenwicht knakten.

« VERSCHILLENDE LEKEN... »

Heel veel gewone gelovigen gaven blijk van heldhaftig verzet, zoals dat jonge meisje dat het uitriep van de pijn tijdens de foltering van de ophanging, maar vlak daarna weer glimlachte. Toen de beul haar stomverbaasd aankeek, antwoordde ze: « *Tijdens de marteling voel je enkel de pijn, maar daarna zijn we blij voor Christus geleden te hebben.* »

Dat neemt niet weg dat de verleiding om het geloof af te zweren heel sterk was. Al waren er velen die door de knieën gingen, toch overwonnen anderen moedig de bekoering. We denken hier aan Liou, een briljante 25-jarige jongeman, regeringsfunctionaris en tegelijk pratikerend katholiek. Bij zijn aanhouding mocht hij kiezen: ofwel zijn pastoor aanklagen en vrijgelaten worden met een promotie, ofwel het executiepeloton.

Hij zocht de priester op, die ook gevangen zat, en vroeg hem de toelating om tégen hem te speken, omdat hij ging huwen en zijn verloofde op hem wachtte. De priester antwoordde hem dat hij mocht spreken, maar niet liegen. Hij herinnerde hem aan het woord van de Heer dat men geen schrik moet hebben van hen die wel het lichaam kunnen doden, maar niet de ziel. Liou, die goed wist dat hij zou gefusilleerd worden als hij niet loog, zweeg een tijd en zei toen: « *Als u verneemt dat ik doodgeschoten ben, dan weet u dat ik niemand aangeklaagd heb en het geloof heb bewaard. Want dat is het enige wat zij willen, me mijn geloof doen afzweren... En toch, ik zou zo'n mooie plaats kunnen bekleden onder het nieuwe regime.* »

Enkele dagen later liep het hart van de priester over van dankbaarheid toen hij de volkscommissaris de gevangenen hoorde aansporen om niet zoals Liou te doen, « *die zich fanatieker dan ooit had getoond door de dood te verkiezen.* »

Zelfs kinderen werden niet gespaard. Ze toonden zich even moedig als de volwassenen. Zo was er een meisje dat bij de politie werd geroepen om een aanklacht tegen het Legioen van Maria te ondertekenen. Zij weigerde. Men dreigde met haar in de gevangenis te werpen en haar hoofd af te hakken, om haar onder druk te zetten en te doen nadenken over de gevolgen van haar beslissing.

– « *Ik heb er al over nagedacht, ik heb het gevraagd en ik heb het antwoord!* »

– *Aan wie heb je het gevraagd?*

– *Aan Jezus! Hij is in mijn hart en Hij heeft me gezegd om niet te ondertekenen.* »

Velen wilden tot elke prijs de laatste sacramenten ontvangen. Een ter dood veroordeelde molenaar vroeg om een priester te mogen spreken onder het voorwendsel de schulden die hij bij hem had te kunnen regelen. Men gaf hem toelating omdat in de zaak misschien stof voor een nieuwe aanklacht stak. Toen het

slachtoffer voor de priester stond, keerde hij zich om naar zijn bewakers: « *Ik ben een christen, ik wil nu de zaken van mijn ziel regelen. Ik ga hardop alles zeggen wat ik in mijn leven aan kwaad heb gedaan tegen God en tegen de mensen, om vergiffenis te krijgen van Christus door toedoen van deze priester.* »

De soldaten waren te zeer verrast om tussenbeide te komen. De molenaar viel op zijn knieën en sprak tegenover de priester die beefde van emotie een generale biecht, waarbij hij zich behielp met een stuk papier waarop hij de zonden geschreven had die hij vreesde te vergeten... De geestelijke weende toen hij ten teken van absolutie een kruis over de man tekende. De communisten stonden als aan de grond genageld. De priester kon zonder gehinderd te worden de communie halen en toedienen. Enkele uren later werd de molenaar doodgeschoten.

De vrouwen waren niet de minst moedige gelovigen. Tijdens de indoctrinatiemomenten deden zij

Vervolgde katholieken bij het graf van een martelaar (provincie Shaanxi).

aan passief verzet door hun baby's mee te brengen en te doen huilen !

Ook zij werden aan folteringen onderworpen. Een vrouw die langdurig aan de armen werd opgehangen en aan wie men vroeg om haar buitenlandse godsdienst af te zweren, antwoordde : « *Mijn godsdienst is niet buitenlands, maar katholiek. Het is jullie godsdienst die buitenlands is, want het is die van Stalin !* » Toen de beulen haar daarop begonnen te slaan, riep ze : « *Jullie mogen mij al mijn ledematen afhakken, ze zullen vanaf de grond uitroepen dat ik christen ben !* »

Op een dag drong de politie binnen bij een welgesteld gezin en pakte de vader op. Zijn echtgenote werd zonder enig nieuws gelaten. Ze zette het werk van haar man voort, terwijl ze haar zevende kind verwachtte. Na verloop van enkele maanden kreeg ze te horen dat haar echtgenoot een tekst had ondertekend waarin hij zich akkoord verklaarde met de drie autonomieën ; zij werd uitgenodigd om op haar beurt haar handtekening te zetten. Haar antwoord was klaar en duidelijk : « *Ik ben er zeker van dat mijn man niet ondertekend heeft. Als hij dat zou gedaan hebben, dan zouden jullie hem al aan mij teruggegeven hebben. En zelfs als hij die tekst ondertekend zou hebben, dan zal ik het in elk geval niet doen. Als hij uit de gevangenis wordt vrijgelaten, ga ik in zijn plaats.* »

De vrouw werd verder niet meer lastiggevallen, maar haar man zag ze nooit nog terug. Niet veel later was het gezin verplicht om in grote armoede verder te leven.

Men wordt het niet moe de lotgevallen van deze moderne martelaren te lezen, in overeenstemming met wat Onze-Lieve-Vrouw van Fatima aangekondigd heeft. We besluiten met het voorbeeld gegeven door enkele grijsaards.

Een oud koppel, dat de plaatselijke pagode moest onderhouden, had zich in het geheim bekeerd tot

Grote tevredenheid bij de bisschoppen van de Chinese Patriottische Kerk toen zij in oktober 2018 in Rome uitgenodigd werden voor de bisschoppensynode. Links Mgr. Yang Xiaoting, ondervoorzitter van de Patriottische Vereniging. Rechts Mgr. Guo Jincai, zonder akkoord van de paus door het regime tot bisschop van Chengde benoemd ; zijn excommunicatie werd door Franciscus opgeheven in het kader van het akkoord tussen het Vaticaan en Beijing.

het christendom. Omdat ze algemeen bekend waren, schreven de functionarissen bij een volkstelling in het register, zonder verdere vragen te stellen : « *Zonder godsdienst.* » Maar thuis zei de vrouw tot haar man : « *Binnen enkele dagen zullen ze de christenen beginnen te doden... en ons gaan ze vergeten.* » De volgende dag gingen ze de hoofdbabtenaar opzoeken om hun identiteit te laten corrigeren : « *Wij zijn christenen. Als er iets gebeurt, mag u ons niet vergeten.* »

Een 80-jarige grijsaard die men wou doen overgaan naar de patriottische Kerk, aanhoorde geduldig alle argumenten die men hem gaf ten gunste van zijn verraad. Daarna zei hij heel eenvoudig : « *Mijn familie is sinds driehonderd jaar katholiek. Ik ben sinds tachtig jaar katholiek. Dat is alles wat ik jullie te zeggen heb.* » Toen hij enkele dagen later op sterven lag, kwam een priester van de patriottische Kerk langs om hem de laatste sacramenten toe te dienen. Maar hij weigerde : « *Ik wil Jezus Christus ontvangen van onze H. Vader de Paus.* »

Had die man zich kunnen voorstellen dat de paus hen ooit zou verplichten om aan de kant van de vervolgers van het katholiek geloof te gaan staan ? Niemand had zich in die tijd zoiets afschuwelijks kunnen voorstellen. Met groot gevaar voor hun leven vertrouwden de Chinese katholieken aan de verbannen missionarissen boodschappen van trouw toe om over te maken aan de Opperherder : « *Zeg aan de H. Vader dat wij van hem houden* » of « *Zeg hem dat wij lijden voor de Kerk en voor hem. Zeg hem dat wij tot het einde met hem verenigd zullen zijn.* »

De "ondergrondsen" van vandaag zijn de afstammelingen of de geestelijke erfgenamen van al deze martelaren. Beseffen wij voldoende wat voor drama zij doormaken ?

ZESTIG JAAR CLANDESTINITEIT

Door de heldhaftige weerstand van de Chinese katholieken slaagde de campagne van de « Drie auto-

Kardinaal Zen, de emeritus-aartsbisschop van Hong Kong, voert een eenzame strijd tegen het Vaticaans verraad van de ondergrondse katholieken in China.

nomieën » maar gedeeltelijk. De vervolging brak opnieuw los, met nog meer geweld, in oktober 1954, na de publicatie van de pauselijke encycliek *AD SINARUM GENTEM*. In die brief aanvaardde Pius XII weliswaar dat de missieactiviteiten aangepast werden aan elk volk, maar niet in die mate dat de geloofsschat erdoor zou verraden worden. Hij veroordeelde dus officieel de « Drie autonomieën », vermits een “nationale” Kerk niet langer de katholieke Kerk zou zijn.

Een jaar later had het regime nagenoeg alle kerkelijke instellingen in China vernietigd. Maar er was een clandestien netwerk van Romegetrouwe katholieken tot stand gekomen, waarop de vervolgers al hun inspanningen zouden richten. Hun hoofddoel was het doen overlopen van deze gelovigen naar een “nationale” Kerk die ondergeschikt zou zijn aan de communistische machthebbers.

Verschillende bisschoppen en priesters die verantwoordelijk waren voor wat er nog overbleef van de Kerk werden verleid. Sommigen waren besmet door de theorieën van pater Lebbe, anderen hoopten zo te redden wat er nog te redden viel. Het was met hen dat de regering in augustus 1957 de *Chinese Katholieke Patriottische Vereniging* oprichtte, een staatskerk. Op 13 april 1958 werden twee geestelijken, verkozen door een lokale vergadering onder controle van de Partij, tot bisschop gewijd zonder de toestemming van Rome. Daarmee werd het schisma voltrokken. Paus Pius XII veroordeelde het in zijn encycliek *AD APOSTOLORUM PRINCIPIS* van 29 juni 1958. Dat was meteen het sein voor een nieuwe vervolging, waarbij de misdaad van imperialisme vervangen werd door de beschuldiging van verzet tegen de landbouwhervorming van de Grote Sprong Voorwaarts.

In 1966 kondigde Mao de verschrikkelijke Culturele Revolutie af, die gepaard ging met nieuwe vervolgingen tegen alle christenen, ook die van de patriottische Kerk. Alle godshuizen werden gesloten. Maar de dappere ondergrondse Kerk werd niet vernietigd. Integendeel, de gruwelen leidden tot veel bekeringen. Niettemin sloten veel Chinezen zich aan bij de patriottische Kerk, waarmee men gemakkelijker in contact kon komen.

In 1978, twee jaar na de dood van Mao, gingen de kerken terug open. Dat gebeurde omdat China vanaf het begin van de jaren zeventig een nieuwe buitenlandse politiek van openheid naar de wereld had ingeluid. Om haar bereidheid tot verandering te bewijzen verzachtte de Partij enerzijds de repressie (zonder dat die nochtans helemaal ophield); anderzijds steunde zij volop de drijverijen van de “patriottische” aartsbisschop van Shanghai, Mgr. Jin Juxian, die van het regime verschillende reizen naar Rome en Europa mocht maken (in het gezelschap van een gehuwde priester die hem bewaakte!). De Patriottische Vereniging accepteerde achtereenvolgens de hervorming van de liturgie, de nieuwe codex van canoniek recht en de *Catechismus van de katholieke Kerk*.

Gedurende die periode had het Vaticaan onophoudelijk zijn bereidheid aangegeven om opnieuw

betrekkingen aan te knopen met de Chinese regering. Midden in de Culturele Revolutie had Paulus VI zelfs de lof gezongen van de rode gardisten! In 1966 zei hij namelijk: « *Wij zouden aan de Chinese jeugd willen laten weten met welke ontroering en genegenheid wij kijken naar haar huidig verlangen om de idealen van een nieuw leven van werkzaamheid, welvaart en eendracht te verwezenlijken. Wij zouden ook willen spreken over vrede met hen die vandaag leiding geven aan continentaal China. Wij weten hoezeer dit menselijk en christelijk ideaal ook dit van het Chinese volk is...* »

Johannes-Paulus II uitte meer dan eens zijn verlangen om China te bezoeken. Hij ging ermee akkoord dat seminaristen van de patriottische Kerk aan de theologische faculteiten in Rome en de VS gingen studeren, met toelating van het communistisch regime. Hij aanvaardde ook dat professoren werden uitgeleend aan de Chinese staatskerk voor haar seminaries. Het was op die manier dat de toekomstige kardinaal Zen zes maanden per jaar mocht gaan lesgeven aan het seminarie van Shanghai, van 1989 tot 1996. Hij kon daarbij vaststellen dat de alomtegenwoordige Partij alles wat er gebeurde scherp in de gaten hield...

Deze “opening” werd uitgebuit door de voorstanders van verstandhouding met de Chinese regering. Men deed alsof er eigenlijk geen onderscheid meer was tussen de ondergrondse en de patriottische Kerk – op een *betreurenswaardig verleden* na, dat best zo snel mogelijk kon vergeten worden. In 2007 schreef paus Benedictus XVI naar de Chinese katholieken om hen uit te nodigen tot « *vergeving* » en « *verzoening* ». Beijing en het Staatssecretariaat van het Vaticaan knoopten onderhandelingen aan. Het akkoord van 22 september 2018 hief de excommunicatie op van de patriottische bisschoppen die zonder toestemming van Rome gewijd waren, gaf de bisschopskeuze in handen van de communistische regering en erkende de kerkelijke territoria van de staatskerk (en dus op termijn de liquidatie van de bisdommen van de ondergrondse Kerk).

De Chinese ondergrondse katholieken maken bijgevolg hetzelfde drama mee als de gelovigen die de leer van de *KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE IN DE 21STE EEUW* onderschrijven: om het katholiek geloof ongerept te bewaren, moeten ze zich inzake de leer verzetten tegen een paus die ze zeker liever zien dan de prelaten van de Patriottische Vereniging die Beijing gekozen heeft!

Maar hebben zij in hun midden een abbé de Nantes om hen te leiden op het moeilijke pad over de bergkammen en om hen te beletten op hun beurt de weg van de revolte en het schisma op te gaan? Laten wij bidden tot Onze-Lieve-Vrouw van Fatima opdat de vervolgingen die ongetwijfeld de rechtgeaarde, anti-communistische gelovigen ten deel zullen vallen, ertoe mogen leiden dat paus Franciscus zich berouwvol aan haar voeten werpt. Mocht hij haar dan uiteindelijk gehoorzamen en zo de definitieve mislukking bewerken van de « dwalingen van Rusland », in China en elders!

broeder Pierre van de Transfiguratie

BELGIË EN ZIJN KOLONIE

HET CONGOLEES MIRAKEL

HET Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, gevestigd in Tervuren, opende na een lange renovatie zijn deuren als *AfricaMuseum*. Wie het bezoekt, stelt vast dat de directie gecapituleerd heeft voor de antikoloniale ideologie die aan heel de wereld opgelegd wordt: de Belgen mogen niet fier zijn op wat zij in hun kolonie verwezenlijkt hebben, integendeel, zij horen zich diep te schamen voor hun "bemoeienissen". Zij hebben de autochtone "beschaving" van de zwarten – geïnspireerd door het heidendom – willen vervangen door een westerse, christelijke cultuur: een onvergeeflijke misdaad!

Enkel een kleinere zaal is nog gewijd aan de Belgen in Congo, met wat foto's van het koloniale tijdperk (maar geen enkele van een missionaris!) en de onmiskenbare boodschap: deze periode was een spijtig intermezzo, gelukkig is het allemaal voorbij en kan Congo weer "zichzelf" zijn... Dankzij Lumumba, Mobutu, Kabila en andere zwarte potentaten?

EEN BIJZONDERE PRESTATIE

Wij moeten durven roeien tegen de stroom van het correcte denken in en de waarheid schrijven: de koloniale tijd was, ondanks alle onvermijdelijke tekortkomingen, een zegen voor de zwarte bevolking en een periode waaraan de oudsten onder hen met heimwee terugdenken.

De kolonie Belgisch-Congo heeft slechts iets meer dan een halve eeuw bestaan: van 1908 tot 1960. In die korte tijdsspanne maakten onze landgenoten van Congo de meest geïndustrialiseerde kolonie van Afrika, waar de zwarte loontrekkenden tot de best betaalden van het hele continent behoorden. Het was een prestatie waarop andere koloniale mogelijkheden jaloers mochten zijn. Dat wil echter niet zeggen dat het allemaal van een leien dakje liep:

« De waarheid is dat de opbouw van Congo

moeilijk was en dat er onafgebroken aandacht en volgehouden inspanningen nodig waren. De Eerste Wereldoorlog klopte aan de deur van de kolonie vijf jaar na haar oprichting. Zij begon nadien aan een veelbelovende ontwikkeling, tot de vloedgolf van de Amerikaanse beurscrash meer dan de helft van de ondernemingen in Congo wegvaagde en de evolutie van de andere vertraagde; ze bestond toen 22 jaar. Tien jaar later vereiste de Tweede Wereldoorlog van haar buitengewone maatregelen en werd zij verplicht haar munt te devalueren en de ontwikkeling van haar landbouw te oriënteren in een richting die niets te maken had met het welzijn van de plattelandsbevolking; ze moest ook andere afnemers zoeken voor de producten van haar mijnbouw. Dan bleven er nog vijftien korte jaren over tot aan de onafhankelijkheid, jaren die gebruikt werden om de gevolgen van de oorlog bij te sturen en om heel de infrastructuur te creëren die onmisbaar was voor de verheffing van het intellectuele en sociale niveau van de bevolking » (André-Bernard Ergo, *Congo belge. La colonie assassinée*, Parijs, L'Harmattan, 2008, p. 9).

CONGO MOET RENDABEL WORDEN

Het antikolonialisme dat ons al zo lang opgedrongen wordt, maakt dat wij van Belgisch-Congo een ronduit negatief beeld hebben: een land waar de arme zwarten werden uitgebuit om de egoïstische blanken te verrijken. Die karikatuur doet geen recht aan de ware geschiedenis van de kolonie. Het eerste doel van België is altijd geweest dat aan de Congolese bevolking de beschaving moest gebracht worden; en beschaven betekende verheffen zowel op geestelijk als op materieel vlak. De noodzakelijke voorwaarde daarvoor was de economische ontsluiting van Congo.

Al in 1906 slaagde koning Leopold II er in om de *Société Générale*, de belangrijkste investeringsmaatschappij van ons land, belangstelling te doen krijgen voor de economische mogelijkheden van zijn Vrijstaat. Sleutelfiguur daarbij was Jean Jadot, hoofd van de afdeling industrie van de Generale Maatschappij. Onder zijn impuls werden de drie dochterondernemingen opgericht die onlosmakelijk verbonden zijn met de geschiedenis van Congo: de *Union Minière du Haut Katanga* (UMHK), de *Société internationale forestière et minière du Congo* (Forminière) en de *Compagnie du Chemin de Fer du Bas-Congo au Katanga* (BCK).

Na de overname van Congo door België besloot de overheid nauw samen te werken met deze maatschappijen. Zij alleen beschikten over het nodige kapitaal om het uitgestrekte land rendabel te maken. Het was de enige kans om Congo uit zijn onder-

Een mijnfabriek bij Elisabethstad in de jaren twintig. De mijnbouw was de speerpunt van het economisch succesverhaal van de kolonie.

JEAN JADOT (1862-1932),

een industrieel die als gouverneur van de Société Générale een doorslaggevende rol speelde in de uitbouw van Belgisch-Congo.

ontwikkeling te halen. Maar de overheid wou niet in de fouten van Leopold II hervallen en nam zich voor het kapitalistisch systeem te controleren, bij te sturen en in goede banen te leiden. Misbruiken mochten absoluut geen kans meer krijgen.

Jadot werd in 1913 gouverneur van de *Société Générale*. Onmiddellijk na het einde van de Wereldoorlog trok hij voluit de kaart van Congo en lag hij aan de basis van een grootscheeps investeringsprogramma. Hij had tramlijnen aangelegd in Caïro en spoorwegen in China en wist dus hoe het moest. Eerst en vooral werd in Congo een degelijke infrastructuur uitgebouwd: scholen, ziekenhuizen, wegen en spoorlijnen. Daarna kon begonnen worden met de ontginning van wat de grote troefkaart van de kolonie was: de ondergrondse rijkdom aan erts.

DE MIJNBOW ALS SPEERPUNT

Brussel voerde vanaf het begin « een wetgeving in die aan de staat het bezit van alle mijnen toeweest en het voorrecht om de exploitatie ervan toe te kennen. Deze wetgeving beschermde tegelijkertijd de inboorlingen, die hun rechten behielden op de ertslagen die zij ontgonnen » (Ergo p. 91).

In Kasai werden in 1911 diamanten ontdekt. Daar waren verschillende jaren van prospectie in uiterst moeilijke omstandigheden aan voorafgegaan, in een regio waar de autochtonen de Europeanen in de regel vijandig gezind waren. Men verliest doorgaans uit het oog dat de *Forminière* tweemaal haar volledig kapitaal moest besteden aan het onderzoek van immense gebieden en alleen dankzij het grenzeloze

vertrouwen van haar aandeelhouders niet over de kop ging (cf. Ergo p. 96).

Wanneer het eindelijk zo ver is, mag de maatschappij de ondergrond van Kasai exploiteren. Al in 1921 voert zij voor het transport van al het materiaal ossenkarren in, zodat er geen zwarte dragers meer nodig zijn. In 1930 zal zij in het totaal 4 miljoen karaat aan diamanten gedolven hebben die voor verdere afwerking naar Antwerpen gezonden worden. Daarnaast houdt de *Forminière* zich ook bezig met tinwinning, bosbouw, plantages, veeteelt-bedrijven en akkerbouw. Ze beheert zo'n 11 miljoen hectare land.

De bodemrijkdom in Katanga is ronduit fabelachtig. De *Union Minière* verkrijgt van de staat de toelating om er in de eerste plaats koper te gaan delven. Ten onrechte denkt men dat dit vanaf het begin een succesverhaal was: « De later zo on-aantastbare *Union Minière* is een paar maal het bankroet nabij. [...] Het bedrijf geeft het echter niet op, koopt moderne machines, leidt personeel op en de Eerste Wereldoorlog doet de vraag naar koper stijgen. Maar met het einde van die oorlog stort de wereldprijs in. Slechts door een drastische kapitaalverhoging en enorme investeringen in de nieuwe fabrieken [...] kan men goedkoper produceren en tenslotte toch een stuk van de wereldmarkt veroveren » (Vita Foutry en Jan Neckers, *Als een wereld zo groot waar uw vlag staat geplant. Kongo 1885-1960*, BRT Instructieve Omroep, 1985, pp. 104-105).

De koperproductie bedraagt in 1920 negentien-duizend ton. In 1925 is dat al negentigduizend ton en is Congo de vijfde wereldproducent van koper geworden. Er wordt dan gedolven in zes open mijnen en één ondergrondse mijn. « Men zal nooit genoeg nadruk kunnen leggen op wat de Belgische ingenieurs van de *Union Minière* gerealiseerd hebben in een gebied waar de arbeid uitzonderlijk moeilijk was » en waar zij te maken hadden met « de bijzondere aard van de te behandelen geoxideerde erts, een operatie die in die tijd door de Amerikaanse experts beschouwd werd als buitengewoon lastig en zelfs onmogelijk » (Ergo p. 94).

Het kopererts van Katanga bevat vaak ook kobalt en radium. Het eerste wordt behandeld in Jadotstad tot een legering van koper-kobalt-ijzer; dat verscheept men naar België waar de elementen weer uit elkaar gehaald worden. Kopererts waarin radium aanwezig is, gaat rechtstreeks naar een gespecialiseerde fabriek in de Kempense gemeente Olen.

Om te kunnen ontginnen, hebben de maatschappijen materiaal nodig. Dat moet geïmporteerd worden uit het buitenland (bij voorkeur het moederland), maar de verbindingen zijn gebrekkig en het transport is duur. Het wordt de opdracht van de derde dochter van de Generale Maatschappij, de *Compagnie du Chemin de Fer du Bas-Congo au Katanga*, om daar iets aan te doen. « Duzenden kilometers spoorwegen en rivieren moeten Katanga en Kasai rechtstreeks met de Atlantische

Oceaan verbinden over Kongolees, dus "nationaal" grondgebied» (Foutry en Neckers p. 104).

De exploitatie van de Congolese goudmijnen begon al in 1905. Ze lagen overwegend « *in schaars bewoonde gebieden, ver verwijderd van alle communicatiekanalen* ». Deze zones zouden nooit tot ontwikkeling gekomen zijn zonder de uitbating van de mijnen, waarvoor « *een netwerk van wegen, transportsystemen en arbeiderskampen vereist waren. Dat stelde de plaatselijke bevolking in staat om voedingsgewassen te ontwikkelen en zo hun levensomstandigheden te verbeteren* » (Ergo pp. 92-93).

Tinerts werd ontgonnen door de *Union Minière* vanaf 1919. Op het einde van de jaren twintig waren in die mijnen ca. vijftienduizend zwarten tewerkgesteld, omkaderd door 150 kolonialen.

EEN VEELVOUD AAN ONDERNEMINGEN

Meteen na de Eerste Wereldoorlog rijzen overal in onze kolonie de bedrijven uit de grond. Sommige daarvan zijn creaties van de "grote drie" : « *De Union Minière heeft voor haar energiebevoorrading waterkrachtcentrales nodig. Daarvoor baart ze een dochter : Sogefor. Scheikundige producten worden vervaardigd door dochter Sogechim en haar zus Sogelec zorgt voor de elektriciteitsdistributie en voor 2 kleindochters, Comelco en Entrelco, die elektrisch materiaal maken* » (Foutry en Neckers p. 109).

Andere ondernemingen staan volledig los van de mijnbouw. De *Compagnie Sucrière congolaise* legt zich vanaf 1925 in Beneden-Congo toe op het winnen van rietsuiker. Vijf jaar later is 2000 hectare beplant en bedraagt de jaarlijkse productie bijna 2000 ton. In de oogstperiode werken in deze industrietak drieduizend zwarten.

Pionier in de houtindustrie is de *Société des Bois et Produits du Mayumbe* (BOPROMA), die in 1919

Leopoldstad werd in 1920 de hoofdplaats van de kolonie. De stad ontwikkelde zich snel dankzij haar ligging aan de verbreding van de Congostroom (de Stanley Pool) en de spoorweg naar de oceaan.

een grote zagerij opstart. Haar voorbeeld wordt gevolgd door andere firma's in andere regio's. « *Veel van die compagnieën zorgen voor herbebossing met inlandse boomsoorten, andere vormen de geëxploiteerde zones om tot plantages voor oliepalmen, koffiestruiken en cacaobomen* » (Ergo p. 106).

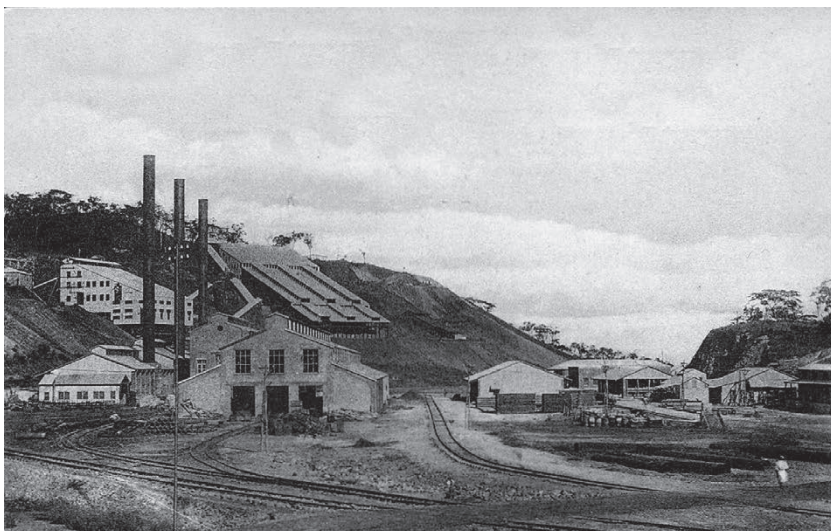
De katoenindustrie komt tot ontwikkeling met de oprichting van *Cotonco* in 1920. Grote gebieden in Kasai en de Oostprovincie blijken geschikt voor de teelt. In 1921 wordt 1770 ton aan katoenvezels geproduceerd, negen jaar later gaat het om 30.000 ton ! Dankzij een strenge staatsreglementering levert men vezels van hoge kwaliteit, wat het Congolese katoen een uitstekende reputatie op de internationale markten bezorgt. In 1927 vindt een historische gebeurtenis plaats : de oprichting in Leopoldstad van de *Texaf*-fabriek, met spinnerijen, weverijen en een ververij, die weefsels vervaardigt die niet bestemd zijn voor de export, maar voor de Congolese markt zelf. Het is de eerste onderneming van die aard en van dat belang in zwart Afrika.

Aan de vooravond van de grote crisis telt Congo bijna 6700 grote en kleinere ondernemingen. Het in de kolonie geïnvesteerde kapitaal bedraagt meer dan 7 miljard frank. Op twaalf jaar tijd is het aanzien van Congo onherkenbaar gewijzigd en is de zwarte bevolking in een razendsnel tempo gewoon gemaakt aan de westerse waarden en – wat geen vanzelfsprekendheid is ! – aan de Europese arbeidsethiek.

Het kader in de ondernemingen bestaat uitsluitend uit blanken, maar bij de meestersgasten is er na verloop van tijd een verschuiving : de vakscholen voor inlanders leveren jaar na jaar méér gevormde lagere technici af die aangeworven worden als meestersgast.

EEN NIEUW LANDBOUWBELEID

In dit verband is het van belang in te gaan op de landbouw in het algemeen.

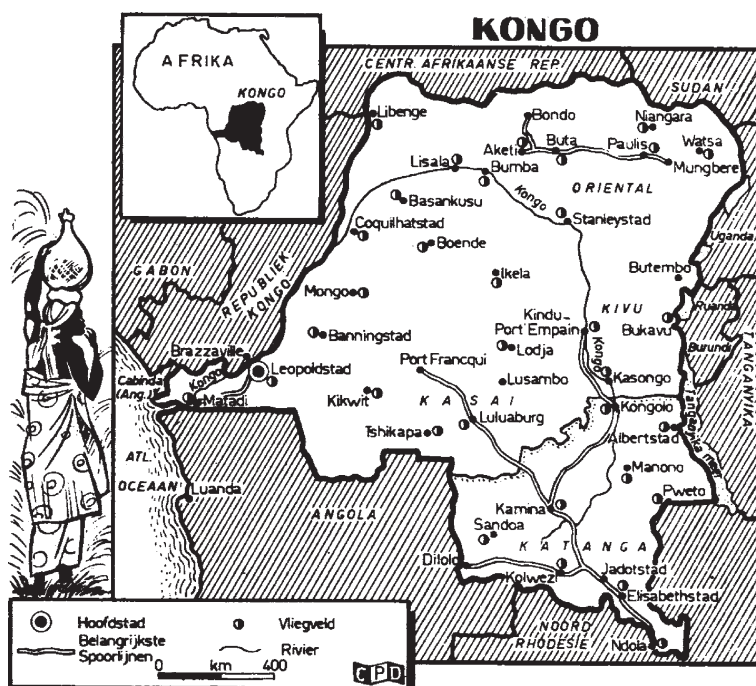

De Pandamijn bij Jadotville in Katanga, jaren 1920.

Die stond er niet zo goed voor bij de overname van Congo door België in 1908. De overheid trok daarom de gerenommeerde Leuvense landbouwingenieur en hoogleraar Edmond Leplae aan en benoemde hem tot directeur-generaal van de Landbouwdienst van het ministerie van Koloniën. « Hij kreeg nu de volle vrijheid om volgens zijn eigen opvattingen de Belgische koloniale landbouwstructuur uit te tekenen, ter vervanging van de exploitatie van wilde rubber die onder Leopold II had bestaan. In de daaropvolgende 23 jaar bouwde Leplae een succesvol landbouwbeleid uit, waarin hij wetenschap inzette in het opdrijven van het economisch rendement van de kolonie » (www.bestor.be).

Al in 1917 besliste de overheid op zijn advies dat er een einde moest komen aan de traditionele "overlevingseconomie". De inlanders kregen de opdracht voortaan twee soorten gewassen te verbouwen: eetbare producten (maniok, rijst) en industriële producten (katoen). « De eetbare producten moeten de gezondheid ten goede komen en dienen ook om de industriearbeiders te bevoorraden. De industriële producten brengen geld op en zorgen voor een hogere levensstandaard » (Foutry en Neckers p. 42). De auteurs spreken over "dwangteelten", wat heel negatief klinkt en onvoldoende belicht dat die teelten ondervoeding, ziekten en hongersnood uit de wereld hielpen.

Leplae benoemde in alle districten gespecialiseerde agronomen. Hij stichtte meteorologische stations, twee landbouwkundige labo's en een labo voor bacteriologie. Hij lag ook aan de basis van het Nationaal Instituut voor Landbouwstudie in Belgisch-Congo, dat een netwerk van proefstations uitbouwde in de belangrijkste centra voor landbouw en veeteelt. De specialisten ervan kruisten planten, bestudeerden meststoffen en gingen na welk vee het meest geschikt was voor welke streek.

BELGISCH-CONGO,
met aanduiding van de belangrijkste steden.

DE REKRUTERING VAN ARBEIDERS

In 1910 werd de hoofdelijke belasting in natura vervangen door een belasting in geld naar westers model. De Congolezen verdienen geld door als loontrekkende in de ondernemingen van de blanken te werken of door landbouwproducten te kweken die zij aan hen kunnen verkopen. « Maar de Kongolees en zijn gezin doen dat werk net zolang tot ze het bedrag voor hun belasting bijeen hebben en laten het dan afweten. Daardoor hebben de maatschappijen voortdurend te kampen met een personeelstekort » (Foutry en Neckers p. 114).

Wanneer de economie in de jaren twintig in een stroomversnelling komt, volstaat het niet meer ronselaars naar de dorpen te sturen of werkbeurzen te organiseren. Het komt tot een ware "jacht" op zwarte arbeiders, die al snel uit de hand dreigt te lopen. De overheid grijpt in door een *Commissie voor de Inlandse Arbeidskrachten* op te richten, die de zaken efficiënt en op grote schaal aanpakt. Zij wijst de maatschappijen elk een zone toe waar zij over het aanwervingsmonopolie beschikken (zo krijgt de UMHK Maniëma, de Oostprovincie en Ruanda-Urundi en mag de BCK voor zijn spoorwegen in Kasai rekruteren). Per district wordt bepaald hoeveel volwassen mannen voor aanwerving in aanmerking komen; als het vastgestelde quotum bereikt is, wordt de regio tijdelijk voor aanwerving gesloten. De staat doet dat om te vermijden dat het platteland leeggeplukt wordt en de landbouw er onder zou lijden.

Kandidaat-arbeiders krijgen niet alleen een loon, maar ook allerlei bijkomende voordelen. Zo ontvangen zij een wekelijks voedselrantsoen waarvan de samenstelling wettelijk is vastgelegd: 3500 calorieën per dag en een vaste verhouding tussen koolhydraten, eiwitten en vetten.

De arbeiders die zich aandienen, komen eerst in een voorbereidingskamp terecht. Daar leren zij Europese discipline: vroeg opstaan, een vast aantal uren per dag werken, leren samenleven met mannen van andere stammen. Personen met een te zwak gestel en ruziemakers gaan er onverbiddeijk uit. Wie tenslotte geschikt bevonden wordt, krijgt een contract, meestal voor drie jaar.

GROTE SOCIALE INSPANNINGEN

In de moderne geschiedschrijving over Belgisch-Congo wordt zelden of nooit ingegaan op de sociale politiek van de maatschappijen met het oog op het welzijn van hun zwarte arbeiders. Natuurlijk stond die politiek niet los van de belangen van de ondernemingen, maar wat zij realiseerden ging toch heel wat verder dan alleen maar het puur economische.

In de mijnstreek van Katanga, waar in 1930 ongeveer 14.000 autochtonen tewerkgesteld waren, richtte de *Union Minière* een uitgebreid netwerk van voorzieningen op.

Boudewijnstad (het huidige Moba) werd in 1893 gesticht door de Witte Paters op een hoogvlakte boven het Tanganyikameer. In de jaren 1920 verrees er een grote kerk.

De oorspronkelijke arbeiderskampementen werden uitgebouwd tot modelkampen met gezinswoningen, omgeven door aanplantingen die voor eten zorgden. In Jadotstad werd een technische school gesticht voor de vorming van ambachtslieden. Er kwamen modern ingerichte dispensaria en hospitalen, waarvoor de maatschappij vrouwelijke religieuzen aantrok. De UMHK kwam financieel tussenbeide voor de gezinnen van de arbeiders en zorgde voor gratis onderwijs voor hun kinderen. De ongehuwden kregen dan weer faciliteiten om in hun geboortestreek een levensgezellin te zoeken en vaak werd zelfs geld uitgeleend om de bruidsschat voor te schieten. André-Bernard Ergo spreekt terecht over « een merkwaardig en uitzonderlijk bilan op amper twintig jaar tijd » (p. 96).

In 1927 bedroeg het medisch budget van de mijnmaatschappij 17 miljoen frank, terwijl de koloniale overheid dat jaar “slechts” 50 miljoen aan gezondheidszorg besteedde in heel Belgisch-Congo.

De *Forminière* van haar kant heeft er heel de koloniale periode een erezaak van gemaakt bij te dragen aan de verbetering van de levensomstandigheden van de plaatselijke bevolking. Zij « richtte arbeiderskampen op die zij onder de controle plaatste van een uitgebreide medische dienst, bestaande uit niet minder dan 13 geneesheren, een apotheker, 13 sanitaire agenten en 140 Congolese verplegers. De belangrijke medische infrastructuur (20 hospitalen en 42 dispensaria) werd ook opengesteld voor de plattelandsbevolking; die genoot bovendien van de zorgen besteed door een speciale missie in de strijd tegen de slaapziekte en kon zo nodig terecht in een opvangtehuis voor melaatsen en personen aangetast door de trypanosoma-parasiet. De maatschappij richtte verder scholen op en ook vee fokkerijen

en plantages om een regelmatige voedselvoorziening voor de werkkrachten te waarborgen » (Ergo p. 97).

De *Compagnie du Chemin de Fer du Bas-Congo au Katanga*, die ook mijnen ontgon, voerde een doorgedreven sociale politiek. Zij installeerde op haar gronden gemengde nederzettingen voor mijnwerkers en boeren, waar zich keukens, wasplaatsen, toiletten en sportvelden bevonden. De boeren zorgden voor de teelt van gewassen die de hele gemeenschap ten goede kwamen. De BCK organiseerde ook onderwijs, door missionarissen, op de posten van hun netwerk waar geen scholen voorhanden waren.

De *Société Anonyme des Huileries du Congo belge* (HCB), een onderneming gesticht door het Britse *Lever Brothers* – een van de weinige niet-Belgische firma's die in de kolonie actief waren – richtte zich op de productie van palmolie. In 1929 verschaftte zij werk aan 25.000 zwarten. In alle vestigingen van de HCB konden de arbeiders beschikken over « modelhuizen in baksteen, omgeven door kleine tuinen, fruitbomen en aanplantingen. Een uitgebreide medische dienstverlening stond tot hun beschikking: 14 ziekenhuizen, een lazaret voor slachtoffers van de slaapziekte, 17 dispensaria en 5 labo's geleid door dokters, zusters-verpleegsters en sanitaire agenten » (Ergo p. 100). De onderneming richtte ook lagere scholen op voor de kinderen van de arbeiders, beroepsscholen toevertrouwd aan missionarissen en een instituut voor de opleiding van zwarte vroedvrouwen.

Deze sociale politiek, die een voorbeeld is voor heel Afrika, wordt door de zwarten naar waarde ge-

Zusters en zwarte medewerkers van een dispensarium opgericht door de Union Minière du Haut Katanga. Met hun sociale politiek waren de grote industriële maatschappijen hun tijd ver vooruit.

Modelwoningen voor zwarte arbeiders (1932).

schat. Halverwege de jaren 1920 zijn er haast geen aanwervingsproblemen meer. Na afloop van hun driejarig contract krijgen de werknemers gewoonlijk twee maanden vakantie. De meesten keren dan terug naar hun geboortedorp, waar hun (relatieve) rijkdom anderen aanspoort om ook in de industrie te gaan werken.

UITBOUW VAN EEN MODERN TRANSPORTSYSTEEM

De ontwikkeling van handel en industrie maakt het noodzakelijk dat communicatie en transport niet alleen verbeterd, maar ook uitgebreid worden.

« Vooral na de oorlog van 14-18 wordt de vloot belangrijker om de havens van Congo te ontlasten van de goederenstocks die er tijdens de vijandelijkheden opgestapeld zijn geraakt. De Compagnie Maritime Belge (Koninklijke Loyd) zal in 1930 beschikken over een totale tonnenmaat van 320.000 ton. Ze baat een snelle passagiersdienst uit tussen Antwerpen en Belgisch-Congo (16 dagen) en verzekert de reizigers daarbij van een comfort dat geen enkele lijndienst aan de westkust van Afrika kan evenaren. De zeehavens van Congo worden aangepast om al die nieuwe schepen te kunnen laten aanmeren [...]. Men mag stellen dat alle transitcentra aan de Congolese rivieren in 1930 uitgerust zijn met kaaien in diep water of aanlegpontons, voorzien van kranen of andere middelen om goederen te lossen » (Ergo pp. 108-109).

Ook de spoorwegen zijn aan een *update* toe. In 1924 kan de door Albert Thys aangelegde spoorlijn van Matadi naar Leopoldstad de toevloed van te transporteren goederen niet meer aan. De lijn moet gemoderniseerd worden: een grotere breedte tussen de rails en rechtekking van het tracé waar mogelijk. Om het omvangrijke programma van nieuwe spoorwegen te realiseren, wordt het aantal maatschappijen verveelvoudigd. Op het einde van de jaren twintig rijden er in onze kolonie meer dan 400 locomotieven. Ter vergelijking: Brazzaville, de hoofdplaats van Frans-Congo, is op dat ogenblik nog niet door een spoorweg met de oceaan verbonden!

Het wagenpark van de kolonie (auto's en vrachtwagens) breidt uit van duizend eenheden in 1925

tot 2100 eenheden vijf jaar later. De Oost-provincie beschikt dan over tienduizend km aan rijwegen, voor Katanga gaat het om zesduizend km. In die laatste provincie is zelfs een « automobiëclub » actief die een gids met de berijdbare wegen publiceert.

Tenslotte is België het eerste land dat een luchtverbinding tot stand brengt in zijn kolonie. Koning Albert I in persoon financiert in 1919 het onderzoek naar de mogelijkheden in Congo. In het begin maakt men gebruik van watervliegtuigen; er komt een postluchtlijn tot stand tussen Leopoldstad en Stanleystad (1700 km, met tussenstops) waarbij een twaalfstal van die toestellen ingezet worden. De technische exploratie verloopt zo gunstig dat op 23 mei 1923 een meer duurzame onderneming met commercieel karakter het licht ziet: SABENA, dat zijn eerste passagiersvlucht boven Congo (van "Leo" naar Luebo, op de route naar Elizabethstad) organiseert in 1925.

CRISIS EN HEROPSTANDING

In oktober 1929 storten de aandelenkoersen op de beurs van Wall Street volledig in elkaar. De beurskrach heeft wereldwijd catastrofale gevolgen, ook in Belgisch-Congo: « Wanneer de crisis in de jaren dertig uitbreekt, wordt een groot aantal blanken werkloos. Zelfs de staat ontslaat dan een derde van zijn personeel. Het aantal blanke volwassen mannen in de privé-sector daalt van 13.192 in 1929 tot 6666 in 1934. Het aantal blanke werknemers bij de UMHK bijvoorbeeld loopt van 2271 in 1929 terug tot 505 in 1932. De ontslagen werknemers worden teruggestuurd naar België » (Foutry en Neckers p. 32).

Ook voor de zwarte arbeiders breken sombere tijden aan: « De Union Minière schroeft haar productie terug tot 35 % van haar vroegere activiteit. Het Texpaf-complex [katoenweefsels voor de Congolese markt] gaat over de kop. Slechts 110.000 van de 250.000 inlandse industriearbeiders behouden hun werk » (*ibid.* p. 105).

Het duurt tot 1936 vooraleer er sprake is van een heropbloei van de economie. De koperproductie haalt in 1939 122.000 ton, wat toch nog altijd onder de piek is van de 137.000 ton tien jaar tevoren. Maar de tewerkstelling zit aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog nagenoeg opnieuw op het niveau van 1929.

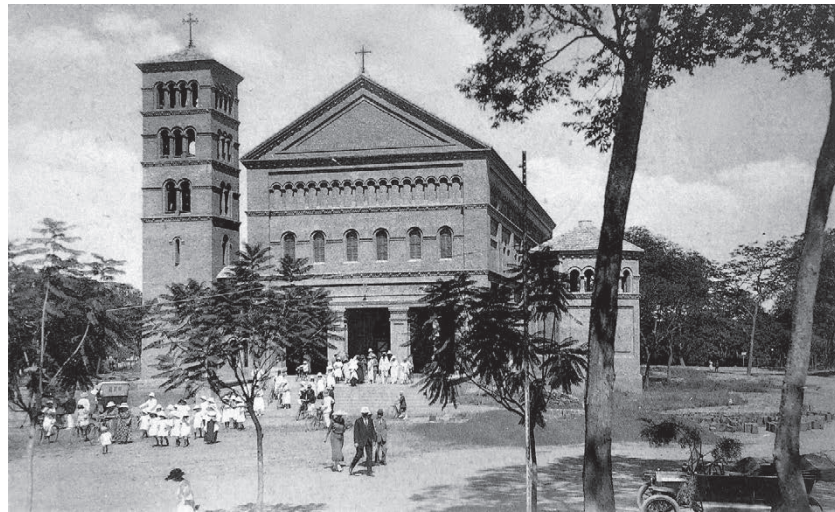
Op geneeskundig gebied zet Congo in de jaren dertig alweer een hele stap vooruit. De gezondheidsdiensten van de overheid onderzoeken in 1930 bijna drie miljoen zwarten op de gevreesde slaapziekte; drieëndertigduizend geïnfecteerde patiënten worden behandeld, een aantal dat van jaar tot jaar door de goede kwaliteit van de gezondheidszorg afneemt. Vele tienduizenden kinderen worden door zusters-missionarissen van nabij opgevolgd op de zuigelingenraadpleging. Door de voortdurende uitbreiding van de transportinfrastructuur en de overheidscontrole op de landbouwproductie komt

hongersnood nog maar zelden voor. Gevolg van dat alles is dat het sterftcijfer spectaculair daalt.

Ook op het vlak van onderwijs kan de kolonie met mooie resultaten uitpakken. « *Men streeft er-naar het peil van zoveel mogelijk Kongolezen te verhogen in plaats van een elitaire minderheid te vormen* [zoals de Britten en de Fransen in hun

kolonies deden]. *In 1939 gaan 730.000 Kongolese kinderen naar school* » (Foutry en Neckers p. 40). De reden voor die specifieke situatie ligt bij de katholieke missionarissen die het onderwijs haast volledig in handen hebben: voor hen is de hoofdzaak het uitdragen van het geloof, niet de opleiding van inlandse elites.

* * *

DE KATHEDRAAL VAN ELISABETHSTAD,
in neoromaanse stijl, werd opgericht in 1925.

In februari 2019 kwam een werkgroep van de Verenigde Naties, die ons land bezocht in verband met vermeend racisme en xenofobie, tot de conclusie dat er « *een gebrek aan erkenning is van de ware omvang van het geweld en het onrecht van de kolonisatie* ». Het rapport klaagt « *de systematische uitsluiting van onderwijs, werk en kansen* » in het voormalige Belgisch-Congo aan.

Hoe ver kan men de leugen drijven, hoe straffeloos kan men de waarheid geweld aandoen! Het zou België sieren als het zijn eigen verleden moedig en zonder complexen zou verdedigen tegen zoveel laster.

redactie KCR

DE GROOTSTE DEUGD : KLEIN ZIJN

DE door wijlen abbé Georges de Nantes gestichte communautiteiten van de Kleine broeders en de Kleine zusters van het Heilig Hart breiden nog voortdurend uit. Naast het hoofdhuis in de Champagne en de vestiging in Frans Canada zijn er nu ook bijhuizen in de Ardèche, Normandië en de Loirestreek. Het gaat om eeuwenoude gebouwen die zorgvuldig moeten gerestaureerd worden en bewoonbaar gemaakt: een echt "monnikenwerk"!

In april van dit jaar werden vier nieuwe broeders tegelijk ingekleed; een van hen is een Vlaming, met 26 jaar de oudste van het viertal! In mei legden drie zusters hun eeuwige geloften af en beloofden om voor altijd in armoede, kuisheid en gehoorzaamheid te leven. Aan broeder Bruno van Jezus-Maria, prior en opvolger van abbé de Nantes, vroegen zij de genade om vol te houden « *in hun roeping van monialen-missionarissen, waarvan onze eerbiedwaardige Vader Charles de Foucauld ons het voorbeeld nagelaten heeft en de Regel uitgestip-*

peld, naar de gelijkenis met en ten dienste van Jezus, het Unieke Model. In een leven dat dichtbij dat van Nazareth staat, te midden van een ongelovige en heidense wereld, willen wij zijn Hart en zijn Kruis tonen, Hem aanbidden in het goddelijk Sacrament van zijn liefde en, naar best vermogen, zijn naastenliefde bewijzen aan al onze medebroeders, wat het ons ook mag kosten. »

Bestaat er een mooiere roeping? Maar zij kan slechts bloeien als zij gevoed wordt door het ware geloof dat de Kerk twintig eeuwen lang gekoesterd en verspreid heeft. Tot aan het vernalledigde Tweede Vaticaans Concilie, dat alles in een dorre en troosteloze woestijn veranderd heeft.

De beide kloostergemeenschappen worden omkaderd door een derde orde van leken, overtuigde katholieken die het gedachtegoed van abbé de Nantes als het richtsnoer voor hun leven en werken beschouwen.

In een recent sermoen ging broeder Bruno in op de vraag wat

dan wel de belangrijkste deugd moet zijn van een katholiek die de Contrareformatie aanhangt. Het allicht onverwachte antwoord luidt: de kleinheid! We moeten *Maria Sanctissima Bambina* – Maria als kleine zuigeling, van wie in de kapel van het *Maison Saint-Joseph* een mooi beeld staat – navolgen. Zij is de Onbevleete Ontvangenis van wie God in alle eeuwigheid houdt, omdat zij iets heeft wat Hij niet bezit: *zij is klein...*

Deze kleinheid is de toetssteen die de mensheid sinds de zondeval in twee onverzoenlijke kampen verdeelt: de kinderen van Maria en het ras van Satan, die de mensen probeert verloren te doen gaan door de hoogmoed. Er is geen middenweg. Er bestaat geen andere "godsdienstvrijheid" dan te kiezen tussen de devotie tot het Onbevleete Hart van Maria en de eredienst van Satan die zich verbergt achter alle soorten van idolen, niet in het minst de Mens waarvoor Vaticanum II op de knieën gevallen is.

redactie KCR

COMMENTAAR OP HET EVANGELIE VAN SINT-JAN

5. HET BROOD DES LEVENS

^{6, 22} **D**E ochtend na het mirakel van de broodvermenigvuldiging is de hele menigte Galileeërs verzameld in Kafarnaüm, op zoek naar Jezus. Wanneer ze hem hebben gevonden, spreken ze Hem aan: « *Meester, wanneer zijt gij hier toegekomen?* » Want ze wisten nog dat Hij heel alleen het gebergte ingetrokken was...

²⁶ Hun indiscrete nieuwsgierigheid beantwoordt Jezus op de omsluerde manier die we ondertussen van Hem gewoon zijn: « *Gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen hebt gezien, maar omdat gij van de broden hebt gegeten en u verzadigd hebt.* » Hij bedoelt: jullie zoeken Mij omdat Ik brood in overvloed geef, in plaats van aandacht te hebben voor het teken dat Ik doe.

²⁷ Hij vervolgt: « *Arbeidt niet voor de spijs die vergaat, maar voor de spijs die blijft tot in het eeuwig leven en die de Mensenzoon u zal geven. Want op Hem heeft God, de Vader, zijn zegel gedrukt.* » We vinden hier de zgn. *johannitische ironie* terug, die zo'n schitterende effecten in de zielen bereikt vanaf het moment dat zij begrepen wordt.

DE GAVE GODS

²⁸ De mensenmassa verkeert nog altijd in een staat van messiaanse opwinding en is dus helemaal niet bekwaam om de diepere betekenis van wat Jezus zegt te vatten. Toch getuigt hun vraag aan Hem van een ontroerende gehoorzaamheid: « *Wat moeten wij doen om de werken Gods te verrichten?* » Jezus antwoordt met dezelfde eenvoud en rechtlijnigheid: « *Dit is het werk van God: dat gij gelooft in Hem die Hij gezonden heeft.* » Want het

zijn niet meer hun eigen "werken", in gehoorzaamheid aan de joodse Wet, die voortaan van tel zijn voor hun redding, maar het geloof in Jezus die zelf *Werk van God* is.

³⁰⁻³¹ Hun reactie is precies wat Jezus moet hebben: « *Wat voor teken verricht Gij dan wel dat*

ons overtuigt om in U te geloven? Wat doet Gij eigenlijk? Onze vaders hebben in de woestijn het manna gegeten, zoals er geschreven staat: "Brood uit de hemel heeft Hij hun te eten gegeven." » Onder verzwegen: jij die het aardse brood vermenigvuldigt, wanneer ga je de tekenen hernieuwen die onze vaders in de woestijn kregen... in de tijd dat de Hemel zorg droeg voor de aarde!

³² Op die vraag vol vertrouwen gaat Jezus heel graag in: « *Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: het was niet Mozes die u brood uit de hemel gegeven heeft. Het is mijn Vader die u het ware brood uit de hemel geeft: want het brood dat uit de hemel neerdaalt, is het brood van God*

dat leven aan de wereld schenkt. » Het gaat hier om de openbaring van het "Brood van God", het mysterieuze *voedsel* dat God aan de mensen geeft; het komt als het ware van zijn eigen tafel om hen deelgenoot te maken van zijn eeuwig, hemels en gelukzalig leven!

³⁴ Maar zover zijn de inwoners van Kafarnaüm nog niet... Ze willen eten hebben om hun uitgehongerde maag te vullen! « *Heer, geef ons dit brood voor altijd.* » Ze hebben de woorden van Jezus niet beter begrepen dan tevoren Nicodemus of de Sa-

maritaanse vrouw of zelfs de leerlingen, die Hem zeiden dat Hij moest eten toen Hij honger en dorst had naar een *andere* spijs, een *andere* drank.

³⁵ « *Ik ben het brood des levens. Wie tot Mij komt, zal geen honger meer hebben en wie in Mij gelooft, zal nimmer meer dorst lijden. Maar Ik heb het u gezegd: gij hebt Mij gezien en toch gelooft gij Mij niet.* » De hinderpaal voor het juiste begrip ligt dáár. Wanneer zal die belemmering uit de weg geruimd worden? Jezus beseft het en Hij moet hen op dat punt tot inzicht brengen. Hij heeft het tevoren bij anderen gedaan, maar Hij zal bij hen verder gaan dan Hij tot dan toe gedaan heeft. Hij zal hen “de gave Gods” openbaren, zonder dewelke men geen verlangen heeft naar dat brood of naar die drank en evenmin geloof in het Leven, het Woord, het Werk van God dat Hij is.

³⁷⁻³⁹ Hier krijgen we de mooiste schat, het Testament van Jezus aan zijn volksgenoten, dat Hij hen geeft op het moment waarop Hij hen wellicht zal verliezen. Luister hoe het Woord zijn goddelijke geheimen kenbaar maakt: « *Al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen. En wie tot Mij komt, zal Ik niet buiten werpen. Want Ik ben uit de hemel neergedaald, niet om mijn eigen wil te doen, maar de wil van Hem die Mij heeft gezonden. Welnu, dit is de wil van Hem die Mij heeft gezonden: dat Ik niets verloren laat gaan van wat Hij Mij heeft gegeven, maar dat Ik het op de jongste dag doe verrijzen.* »

Zo wordt hier voor de eerste keer, en heel mysterieus, het *Werk van God* aangekondigd. Het gaat het begrip van de toehoorders volledig te boven. Die *gave* die de Vader aan de Zoon geeft, van de zielen aan wie Hij de Blijde Boodschap moet verkondigen, is voor de Joden compleet nieuw! Het gaat om een bijzondere aandacht voor elke persoon, waarvan ieders lot afhangt, op voorwaarde dat zij ermee instemmen en zich door de Vader naar de Zoon laten leiden en omgekeerd. Het lijkt er op dat het oproepen van dit doel Jezus ontroert: Hij is als het ware onder de indruk van de grootsheid van zijn zending en zijn verantwoordelijkheid en herhaalt met nadruk: « *Ja, dit is de wil van de Vader die Mij gezonden heeft, dat wie de Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven heeft en dat Ik hem op de jongste dag zal doen verrijzen.* »

⁴¹ Tijdens die sublieme monoloog proberen de Joden te begrijpen wat het *teken* is dat Jezus hen geeft en dat Hij in feite zelf is: « *het brood dat uit de hemel neerdaalt en leven aan de wereld schenkt* ». Zij komen er niet toe en ergeren zich: « *Is deze niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en moeder we kennen? Hoe zegt Hij dan: Ik ben uit de hemel neergedaald?* »

Jezus is niet geschokt door hun onbegrip. Hij verliest zijn kalmte en innerlijke vreugde niet. Hij

herneemt gewoon de voorgaande openbaringen, zo nieuw voor joodse oren. Het is zijn bedoeling zijn toehoorders voor te bereiden op de volle Waarheid, die zal komen op het vastgestelde uur. In twee stadia zal alles gezegd worden en dan moet men kiezen: is Jezus de Messias of is Hij een bedrieger?

DE GAVE VAN DE VADER IS ZIJN ZOON, HET WOORD DAT VLEES EN BLOED GEWORDEN IS

⁴⁴⁻⁴⁶ Jezus vraagt de Galileeërs *niet onder elkaar te morren*, maar verder naar Hem te luisteren. Hij verwittigt voor de ware moeilijkheid waarin ze zich bevinden. « *Niemand kan tot Mij komen zo de Vader, die Mij zond, hem niet aantrekt.* » Dat is de genade van de Waarheid die wordt aangeboden aan alle Joden. Zij zijn al onderricht door God en moeten zich nog enkel nederig instellen op het beluisteren van de Vader en wat er in de Schriften staat. Zo zullen zij *tot Hem, Jezus, kunnen komen*, want de voleinding van de Schriften is Hijzelf, het Woord van God.

Ze moeten zich de “Dienaar van Jahweh” herinneren die voorspeld werd in het boek Isaías: wordt daar niet gezegd dat Hij voor hen een Meester zal zijn, van wie het onderricht uit de Hemel komt? En dat Hij daarheen zal terugkeren na vrucht gedragen te hebben, dat wil zeggen hen het ware geloof geschonken te hebben (Is 53-54)? Daarom zegt Jezus: « *Wie naar de Vader luistert en door Hem is onderricht, hij komt tot Mij.* »

⁴⁸⁻⁴⁹ Daarom ook kan Jezus zonder te liegen zeggen dat Hijzelf het hemels voedsel is « *dat van bij God komt* » en dat veel meer geeft dan lichamelijke verzadiging, namelijk het eeuwig leven. Zo luidt het besluit van het eerste stadium: « *Ik ben het brood des levens. Uw vaderen hebben het manna gegeten in de woestijn en ze zijn gestorven. Dit is het brood dat uit de hemel nederdaalt; eet men daarvan, dan sterft men niet.* »

⁵¹ Alvorens in de toehoorders de gedachte opkomt om opnieuw, als waarborg voor de aangekondigde geestelijke gave die zo onzichtbaar en ongrijpbaar is, een *aards* brood te vragen dat er het tastbare teken van zou zijn, voorkomt Jezus hun verlangen door nog explicieter te zijn: « *Het brood dat Ik zal geven is mijn vlees voor het leven van de wereld.* »

⁵² Bij de Joden overheerst verbazing: « *Hoe kan Hij ons zijn vlees te eten geven?* » Hun ongeloof komt ons goed uit. Want het biedt Jezus de gelegenheid om te insisteren, te herhalen en tenslotte plechtig de realiteit en de volle waarheid van het beloofde teken te betuigen, waardoor het tot op vandaag onmogelijk is zijn woorden anders op te vatten dan Hij ze bedoelt: « *Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: zo gij het vlees van de Mensenzoon niet eet en zijn bloed niet drinkt, dan hebt gij het leven niet in u. Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft het eeuwige leven en Ik zal hem op de jongste dag doen verrijzen.* »

Het zijn woorden zonder dubbelzinnigheid die getuigen van iets totaal nieuws. Onze kroongetui-ge, Sint-Jan, durft hier het werkwoord *trôgein* gebruiken, dat “verscheuren” betekent – zoals dieren doen! En niet *phagein*, “eten”, dat op een metafoor zou kunnen wijzen... De apostel kan moeilijk realistischer zijn!

Anderzijds is de belofte van het bloed dat, gescheiden van het lichaam, als drank wordt aangeboden absoluut zonder voorgaande in de joodse godsdienst: het consumeren van het bloed van slachtdieren of gedode beesten in het algemeen werd door de joodse Wet ten strengste verboden. Want bloed betekent leven.

Deze herhaalde bevestigingen willen dus de idee inhameren dat het absorberen van het vlees en het bloed van Jezus leidt tot de vereniging van de leerlingen met het Woord en de Geest van hun Meester en Verlosser: zo zullen zij het eeuwig leven verkrijgen en – viermaal herhaald in deze toespraak – « *de verrijzenis op de jongste dag* ». Dat is precies wat de Kerk later een **sacrament** zal noemen. Zijn vlees eten en zijn bloed drinken betekent *in Hem blijven en Hij in ons*.

Jezus eindigt met opnieuw het manna van de woestijn op te roepen: « *Dit is het brood dat uit de hemel is neergedaald. Niet een brood zoals de vaders hebben gegeten, waarna ze toch zijn gestorven; wie dit brood eet, zal leven in eeuwigheid.* » Het heeft geen zin spijt te hebben om het manna: het teken van God is er de repliek van, maar dan volmaakt, in de sublieme genade van het nieuw en eeuwig Verbond.

EEN TE HARDE WAARHEID VOOR EEN TE ZWAK GELOOF

⁵⁹ Zo sprak Hij bij zijn onderrichting in de synagoge van Kafarnaüm. Het is goed dat de Evangelist de precieze locatie van het gebeuren heeft opgetekend: archeologen hebben de resten van deze synagoog, die volgens hun onderzoek uit de eerste eeuw – de tijd van Jezus – dateert, teruggevonden onder de vloer van de grotere synagoge die op het einde van de derde eeuw opgetrokken werd. Er is dus niets “mythisch” aan de toespraak van Jezus; onze getuige liegt niet.

⁶⁰⁻⁶³ Het lijkt er op dat de menigte afgedropen is. *Velen van zijn leerlingen, die het hadden gehoord, zeiden: « Dit woord is hard. Wie kan naar zo iets luisteren? »* Met veel geduld roept Jezus hen op om te geloven, door de belofte van een schitterend teken: « *Ergert u dit? En wanneer gij nu de Mensenzoon eens ziet opstijgen naar waar Hij vroeger was?* » Helaas, ze staan er ver van af

zich zijn dood, Verrijzenis en Hemelvaart te kunnen voorstellen! Jezus verwijst het begrip van die mysteries trouwens naar een later tijdstip en besluit met een waarlijk goddelijk Woord: « *Het is de geest die leven brengt; het vlees brengt niets daartoe bij. De woorden die Ik tot u sprak, zijn geest en leven.* »

⁶⁴⁻⁶⁶ Zo komt het tot een fatale breuk. Jezus wist het van in alle eeuwigheid en Johannes raadt het: het uur is aangebroken waarop de massa Hem in de steek zal laten... *Want Jezus wist van de aanvang af wie het waren die niet geloofden en wie het was die Hem verraden zou. En Hij vervolgde: « Daarom heb Ik u gezegd dat niemand tot Mij kan komen tenzij het hem door mijn Vader is gegeven. » Van dat ogenblik af trokken velen zijner leerlingen zich terug en bleven niet langer bij Hem.*

⁶⁷⁻⁶⁹ Daarop keert Jezus zich naar de Twaalf. Doet Hij het om hen op de proef te stellen of om hen de gelegenheid te geven op hun beurt te vertrekken? « *Wilt ook gij misschien heengaan?* » Simon Petrus spreekt dan het prachtige woord: « *Heer, naar wie zouden wij gaan? Gij hebt woorden van eeuwig leven. Wij geloven en weten: Gij zijt de Heilige Gods.* » Dat is inderdaad het geloof, tenminste toch het geloof op het moment waarop we nu aanbeland zijn, vóór de komst van de Geest. Dit geloof is menselijk en concreet. Het onderzoekt de inhoud van de toespraak niet, maar stelt vertrouwen in de mens Jezus omdat Hij oneindig superieur is aan alle anderen en omdat God Hem zichtbaar bijstaat en leidt.

⁷⁰⁻⁷¹ Welke plotse gedachte brengt Jezus op dat ogenblik van zijn stuk? Hij lijkt niet te luisteren naar de schitterende geloofsbelijdenis van Petrus: Hij denkt aan Judas. Hij denkt aan de Twaalf, die bezoedeld worden door de aanwezigheid van die verrader in hun midden. « *Heb ik u alle twaalf niet uitverkoren? En toch, één uwer is een duivel.* » Het is als een donderslag bij heldere hemel...

We zouden kunnen verwachten dat de Evangelist voorlopig in het ongewisse laat over wie het gaat. Maar dat doet hij niet, want hij schrijft: « *Hiermee bedoelde Hij Judas, de zoon van Simon Iskariot. Want deze, één van de Twaalf, zou Hem verraden.* » Waarom voelt Sint-Jan de behoefte om die duivel nu al te ontmaskeren? Waarom gebruikt hij hier het woord dat in zijn relaas wel twintig keer zal opduiken: *paradidonai*, “verraden”, “overleveren”? Omdat hij wil benadrukken wat op het punt staat te gebeuren: de Duisternis maakt zich klaar voor een beslissende aanval op het Licht.

[wordt vervolgd]

abbé Georges de Nantes, december 1990

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: A. Van der Schraelen, Driesheide 45, B-2980 Zoersel.

Abonnement voor binnen- en buitenland: € 15. Steunabonnement: vanaf € 20.

Rekening 000-3302057-80. IBAN: BE47 000 3302057 80. BIC: BPOTBEB1.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com